

Sygn. akt V CSK 180/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Agnieszka Piotrowska
SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa P. Funduszu Inwestycyjnego Otwartego
w W.

przeciwko Y. S.A. w H.

o stwierdzenie nieważności uchwał ewentualnie o uchylenie uchwały,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 17 września 2013 r.,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej
kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód – P. Funduszu Inwestycyjnego Otwartego wystąpił przeciwko pozwanej „Y.” SA o stwierdzenie nieważności dwóch uchwał (nr 2 i nr 19), podjętych przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (WZA) w dniu 21 czerwca 2012 r. Zgłoszono też ewentualne żądanie o uchylenie wspomnianej uchwały nr 19. Żądanie nieważności obu uchwał wywodzono z faktu naruszenia przez nie art. 404 § 1 k.s.h. w zw. z art. 401 § 1 k.s.h. (ujęcie w porządku dziennym WZA z naruszeniem terminu żądania uzupełnienia tego porządku, przewidzianego w art. 401 § 1 k.s.h. i w ten sposób naruszenie art. 404 § 1 k.s.h.). Dla uzasadnienia żądania ewentualnego wskazywano na to, że uchwała nr 19 jest sprzeczna ze statutem pozwanej spółki, z dobrymi obyczajami oraz ma na celu pokrzywdzenie powoda (akcjonariusza).

Sąd Okręgowy stwierdził nieważność uchwał objętych pozwem po ustaleniu następującego stanu faktycznego.

Pozwana należy do spółek publicznych, powód jest instytucją finansową (funduszem inwestycyjnym), posiadaczem akcji okazicielskich pozwanej Spółki, reprezentujących wartość 25,68% kapitału zakładowego. Na walnym zgromadzeniu powód rejestruje 10% ogólnej liczby głosów wynikających z posiadanych akcji. W dniu 25 maja 2012 r. zwołano na dzień 21 czerwca 2012 r. WZA, a w dniu 9 czerwca 2012 r. zarząd pozwanej otrzymał od jednego z akcjonariuszy w trybie art. 401 § 1 k.s.h. wnioski o umieszczenie w porządku obrad zwyczajnego WZA nowych punktów, dotyczących podjęcia uchwały w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego pozwanej spółki z wyłączeniem prawa poboru akcji nowej emisji dotychczasowych akcjonariuszy spółki oraz podjęcia uchwały w przedmiocie zmiany statutu spółki w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego oraz zmiany w składzie rady nadzorczej (raport z dnia 1 czerwca 2012 r. nr 14/2012).

W dniu 21 czerwca 2012 r. odbyło się WZA, na którym podjęto m.in. zaskarżone uchwały (nr 2 i nr 19); pełnomocnik powoda wraz z innymi akcjonariuszami głosowali przeciwko tym uchwałom. Projekt uchwały nr 19 wraz z opinią zarządu pozwanej, sporządzoną w dniu 18 czerwca 2012 r., przedstawione zostały akcjonariuszom przez prezesa zarządu przed

przystąpieniem do głosowania nad tą uchwałą, pomimo że projekt ten nie został wcześniej przedstawiony do zaopiniowania radzie nadzorczej pozwanej. Akcjonariuszy poinformowano, że zarząd udzieli pisemnej odpowiedzi na pytania akcjonariuszy formułowane w toku zgromadzenia w ciągu 14 dni. Na część pytań prezes zarządu nie udzielił żadnej odpowiedzi, nie został też uwzględniony wniosek pełnomocnika powodowego Funduszu o zarządzenie przerwy w obradach. W raporcie z dnia 5 lipca 2012 r. zarząd pozwanej Spółki udzielił częściowej odpowiedzi na pytania akcjonariuszy zadane w toku WZA.

W ocenie Sądu Okręgowego, zmiany w porządku obrad WZA nie zostały zgłoszone w terminie wskazanym w art. 401 § 1 zd. trzecie k.s.h. (terminie 21 dni), co uzasadniało żądanie stwierdzenia nieważności obu uchwał na podstawie art. 415 § 1 k.s.h. Zgłoszone w porządku dziennym sprawy dotyczyły podjęcia istotnych uchwał o dużym znaczeniu dla działalności spółki, a podstawą stwierdzenia nieważności uchwały w oparciu o art. 425 k.s.h. mogą być także uchybienia formalne, powstałe przed podjęciem uchwał, które wywarły wpływ na ich treść.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro uzupełnienie porządku dziennego zgłoszono w dniu 31 maja 2011 r., to „jeżeli początkiem terminu nie jest określony dzień, lecz zdarzenie, które ma nastąpić w określonym dniu, to tego dnia nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu”, a termin należy liczyć od dnia następnego (art. 111 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.). W konsekwencji „zdarzenie w postaci żądania umieszczenia w porządku obrad nowych określonych spraw (...) powinno nastąpić 21 dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia (z wyłączeniem dnia zgromadzenia)”. Żądanie uzupełnienia porządku obrad WZA, wyznaczonego na dzień 21 czerwca 2012., powinno nastąpić w dniu 30 maja 2012 r. (czyli o dzień wcześniej niż nastąpiło). Nie powinno zatem dojść do debaty nad zgłoszonym z opóźnieniem uzupełnieniem porządku obrad, obejmującym uchwały nr 2 i 19. Uchwały te przewidywały istotne zmiany w strukturze spółki, nie były jednak odpowiednio przygotowane przed poddaniem ich pod obrady WZA spółki publicznej, nie zawiadomiono akcjonariuszy i rady nadzorczej o planowanych zmianach porządku dziennego obrad, nie przedstawiono akcjonariuszom wyczerpującej argumentacji w tym zakresie, odmówiono odpowiedzi na pytania zadawane

podczas obrad WZA, wystosowano odpowiedzi dopiero po podjęciu uchwał (nr 2 i nr 19). Uzasadnia to zastosowanie art. 425 § 1 k.s.h. w zw. z art. 401 § 1 k.s.h.

Apelacja pozwanej spółki została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Akceptował stanowisko tego Sądu, że doszło do zgłoszenia spóźnionego żądania o uzupełnienie porządku dziennego obrad WZA, wyznaczonego na dzień 21 czerwca 2012 r. Wniosek o uzupełnienie przedstawiony został zarządowi w dniu 31 maja 2012 r., a powinien być złożony najpóźniej w dniu 30 maja 2012 r. Przewidziany w art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. termin ma charakter prekluzyjny, wiąże on zarząd tylko wtedy, gdy został zachowany. Żądanie uzupełnienia porządku dziennego powinno zawierać nie tylko proponowany projekt porządku obrad (jego zmiany), ale także uzasadnienie żądania lub projekt sugerowanej uchwały (art. 401 § 1 zd. czwarte k.s.h.). Pominięcie któregokolwiek z tych elementów czyni również żądanie bezskutecznym, gdyż nie przewidziano procedury usuwania braków żądania.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, art. 401 k.s.h. ma na celu ochronę akcjonariuszy mniejszościowych i zapewnia im wpływ na tworzenie porządku obrad WZA. Naruszenie wymogów proceduralnych objętych art. 401 k.s.h. należy niewątpliwie do naruszeń ustawowych regulacji proceduralnych, zawsze doniosłych z punktu widzenia treści podjętej uchwały, tj. mogących mieć wpływ na jej treść w okolicznościach konkretnego przypadku. Przepisy art. 401 k.s.h., art. 402 § 2 i art. 404 § 1 k.s.h. mają na celu niedopuszczenie do podejmowania uchwał będących zaskoczeniem dla akcjonariuszy.

W skardze kasacyjnej pozwanej Spółki podnoszono jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 401 § 1 zdanie 3 k.s.h., art. 111 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., a także art., 425 § 1 k.s.h. Skarżąca wносиła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 marca 2013 r. i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W skardze kasacyjnej strony pozwanej podniesiono jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego, a ocena zasadności tych zarzutów może być

dokonana jedynie na podstawie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy *meriti* (art. 393³ § 3 k.p.c.).

2. Spór między stronami koncentrował się na tym, czy akcjonariusz zgłaszający w dniu 31 maja 2012 r. żądanie uzupełnienia porządku obrad WZA, które zostało zwołane na dzień 21 czerwca 2012 r., zachował przewidziany dla tego żądania termin 21 dni wskazany w art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. Strony wyrażały bowiem odmienne stanowiska co do rozumienia formuły ustawy: „Żądanie powinno zostać zgłoszone nie później niż czternaście dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia. W spółce publicznej termin ten wynosi 21 dni”.

Żądanie uzupełnienia porządku obrad WZA, przewidziane w art. 401 § 1 k.s.h., należy do tzw. korporacyjnych uprawnień akcjonariuszy spółki akcyjnej. Może być ono wykonywane przy zachowaniu wymagań przewidzianych w tym przepisie. Chodzi, oczywiście, o brzmienie art. 401 § 1 k.s.h. w okresie wykonywania omawianego uprawnienia (Dz. U. z 2004 r., nr 13, poz. 69), aczkolwiek przepis ten *de lege lata* nie uległ zmianie. Żądanie powinien zgłosić uprawniony akcjonariusz (lub akcjonariusze) reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego, związane jest ono z najbliższym posiedzeniem WZA (znanym zgłaszającemu), ponadto żądanie powinno być skierowane do zarządu spółki akcyjnej, zachowywać termin 21 dni przed wyznaczonym terminem zebrania, zawierać uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczący proponowanego porządku obrad.

3. W orzecznictwie Sądu Najwyższego rozważano kwestię biegu terminu (w tym określenia jego początku) w odniesieniu do terminu przewidzianego w art. 238 § 1 k.s.h. w brzmieniu tego przepisu przed zmianą w dniu 6 września 2013 r. (Dz. U. 2013 r., nr 1030). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2008 r., I CSK 399/07 (OSNC ZD 2008 nr D, poz. 116) przyjęto, że przewidziany w art. 238 § 1 k.s.h. minimalny dwutygodniowy termin na zwołanie zgromadzenia wspólników zostaje zachowany, jeżeli kończy się najpóźniej z upływem dnia poprzedzającego wskazany w zaproszeniu dzień odbycia zgromadzenia wspólników. Wyjaśniono tu, że do sposobu obliczania terminu (liczonego w tygodniach) będzie miał zastosowanie art. 112 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., skoro w przepisie art. 238 § 1 k.s.h. i w innych przepisach k.s.h. nie przewidziano wprost sposobu obliczania

wspomnianego terminu dwutygodniowego. Z ustaleń faktycznych dokonanych w tej sprawie wynika, że list polecony nadano (wysłano) w dniu 16 czerwca 2005 r. (środa) i określono w nim datę zebrania wspólników na dzień 30 czerwca 2005 r. (środa). Sąd Najwyższy stwierdził, że dwutygodniowy termin zakończył się „z upływem środy, dnia 30 czerwca 2005 r.”, a zatem upłynął nie przed terminem zgromadzenia, jak wymaga tego art. 238 § 1 k.s.h. Nietrudno zauważyć, że oznaczało to ustalenie przez Sąd Najwyższy początku biegu dwutygodniowego terminu z uwzględnieniem dnia nadania przesyłki, tj. dnia 16 maja 2005 r.

Należy podzielić stanowisko Sądów meriti, że dla sposobu obliczenia terminu określonego w art. 401 § 1 k.s.h. należy stosować reguły przewidziane w art. 111 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., skoro z przepisów k.s.h. nie wynika nic innego. Nie ma wątpliwości co do tego, że minimalny 21 - dniowy termin dla skutecznego zgłoszenia żądania o uzupełnienie agendy WZA powinien wpłynąć zawsze „przed wyznaczonym terminem zgromadzenia”. Pozostaje tylko kwestia określenia początku tego terminu (verba legis: „nie później niż dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia”).

Należy stwierdzić, że taka formuła ustawowa oznacza, iż bieg terminu określonego w art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. powinien zakończyć się jeden dzień przed wyznaczonym terminem WZA, a - rozpoczynać się w dniu zgłoszenia żądania uzupełnienia porządku obrad WZA. Chodzi tu bowiem o zgłoszenie takiego żądania” nie później niż dwadzieścia jeden dni przed terminem zgromadzenia, a więc właśnie przynajmniej tyle dni powinno składać się na okres poprzedzający odbycie WZA z uzupełnionym porządkiem dziennym (tzw. okres minimalny). Nie można zatem zgodzić się ze stanowiskiem, że dla ustalenia tego okresu nie może być jednak wliczony dzień, w którym doszło do zgłoszenia żądania uzupełnienia porządku WZA, ponieważ - jak przyjęły Sądy meriti - zgodnie z art. 111 § 2 k.s.h., przy obliczeniu omawianego terminu nie wlicza się dnia, w którym nastąpiło zdarzenie będące początkiem tego terminu, tj. dnia zgłoszenia żądania (zarządowi spółki). Treść art. 401 § 1 k.s.h. nie uzasadnia takiej wykładni, bowiem tworzy jedynie jakby punkt graniczny upływu okresu poprzedzającego datę WZA (dzień przed zebraniem). Skoro uprawniony akcjonariusz może wykonać swoje uprawnienia korporacyjne nawet w okresie dłuższym niż 21 dni przed dniem

zgromadzenia, to nie sposób przyjmować, że początek tego terminu biegnie od dnia następnego po dniu zgłoszenia żądania zarządowi przy założeniu, iż wspomniane zgłoszenie stanowi „zdarzenie” w rozumieniu art. 111 § 2 k.c. Wystarczy bowiem, że akcjonariusz wykonał swoje uprawnienie, w okresie wskazanym w art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. Sam sposób wykonywania uprawnienia (prawa podmiotowego) w postaci odpowiednio sformalizowanego żądania (manifestacji tego prawa) nie może być pod względem czasowym sztucznie oddzielany od aktu wykonywania tego prawa, jeżeli nic innego nie wynika z przepisu prawa lub porozumienia stron (też ze statutu danej osoby prawnej). Nie mogą być też brane pod uwagę ewentualne argumenty wynikające z treści uzasadnienia wspomnianego wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2008 r., I CSK 399/07, ponieważ w art. 238 § 1 k.s.h. przewidziano termin liczony w tygodniach, a nie w dniach (por. art. 112 k.c.). Należy też zauważyć różną stylizację przepisów k.s.h. w zakresie obliczania odpowiednich terminów dotyczących różnych zdarzeń, które mogą nastąpić „przed terminem walnego zgromadzenia”. Na przykład w art. 402² k.s.h. przewidziano, że wskazane w nim zgłoszenie w spółkach publicznych powinno być dokonane „co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem walnego zgromadzenia”. W tym przypadku na pewno pomiędzy ogłoszeniem a terminem WZSZT powinien upłynąć okres 26 dni, bez wliczania do tego okresu dnia ogłoszenia i dnia odbycia zgromadzenia.

W tej sytuacji należy przyjąć, że skoro w rozpoznawanej sprawie złożono zarządowi żądanie o uzupełnienie porządku obrad w dniu 31 maja 2012 r., a WZA miało odbyć się w dniu 21 czerwca 2012 r., to zachowany został jednak przewidziany w art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. termin do skutecznego wykonania takiego uprawnienia korporacyjnego i mogło to znaleźć odzwierciedlenie w zmianie porządku dziennego zgromadzenia. Zarzuty naruszenia tego przepisu, a także art. 111 k.c. okazały się zatem trafne.

4. W skardze kasacyjnej strona pozwana skoncentrowała się na kwestionowaniu stanowiska Sądu Apelacyjnego, przyjmującego spóźnienie się uprawnionego akcjonariusza ze zgłoszeniem żądania uzupełnienia porządku dziennego WSA przewidzianego na dzień 21 czerwca 2012 r. Świadczy o tym nie tylko odpowiednie określenie podstaw kasacyjnych we wstępie skargi

(art. 401 § 1 zdanie trzecie k.s.h. i art. 111 k.c.), ale także ich szerokie uzasadnienie (s. 32-36 skargi). Kwestia samej treści żądania (jego elementów) została podniesiona pośrednio dopiero w związku z uzasadnieniem naruszenia art. 425 § 1 k.s.h. Na s. 37 skargi wspomniano o tym, że „pozwany nie kwestionował kompletności zgłoszenia żądania”, „Zarząd (...) ogłosił zmiany w porządku obrad w terminie (...) i „tym samym żadne z uprawnień akcjonariusza nie zostało naruszone”.

Tymczasem należy zwrócić uwagę na stanowisko Sądu Apelacyjnego dotyczące koniecznej treści żądania określonego w art. 401 § 1 k.s.h. i konsekwencji uchybień w tym zakresie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, żądanie powinno zawierać nie tylko proponowany punkt porządku obrad, ale także „jego uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczące obrad (art. 401 § 1 zdanie czwarte k.s.h.), a „pominięcie któregośkolwiek z tych elementów czyni również żądanie bezskutecznym, gdy prawo nie przewiduje usunięcia braków żądania” (s. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Stanowisko to zostało sformułowane na podstawie ustaleń faktycznych Sądów meriti, które wiążą Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (por. s. 4, 6-7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Jednocześnie brak jest ustaleń, które mogłyby prowadzić do wniosku, że podjęte przez zarząd działania o charakterze informacyjnym okazały się wystarczające z punktu widzenia wymagań przyjętych w art. 401 § 1 k.s.h. i funkcji tego przepisu. Skoro taki obowiązek informacyjny nie został właściwie zrealizowany (mimo zgłoszenia żądania w terminie), to zostały naruszone prawa innych akcjonariuszy (w tym strony powodowej) do uzyskania wyczerpującej, pełnej informacji o przedmiocie i celu podjęcia proponowanych uchwał nr 2 i nr 19 przed aktem głosowania na WZA. Jeżeli przewidziano minimalny okres dla zgłoszenia żądania uzupełnienia porządku obrad planowanego WZA (21 dni) i wprowadzono jednocześnie wymaganie uzasadnienia żądania lub dołączenie projektu proponowanej uchwały, to uzasadnienie takie (projekt) powinny także pojawić się przynajmniej w tym okresie jako jedna z przesłanek skutecznego wykonania uprawnienia przewidzianego w art. 401 § 1 k.s.h. W związku z tym, że tak się nie stało, a w skardze kasacyjnej właściwie nie podważono skutecznie stanowiska Sądu Apelacyjnego o znaczeniu wspomnianego uchybienia dotyczącego

niezbędnych elementów zgłoszonego żądania, to - mimo nieuchybień terminowi do zgłoszenia żądania - istniały wystarczające podstawy do akceptacji merytorycznego rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w ustalonym stanie faktycznym. Znajduje ono oparcie w treści art. 425 § 1 k.s.h. Nieumotywowanie we właściwy sposób żądania w tzw. okresie minimalnym do jego złożenia (art. 401 § 1 zdanie czwarte k.s.h.; niezależnie od czasu i sposobu udzielania informacji dotyczących treści żądania, dokonywanych przez zarząd), oznacza, że żądaniu zgłoszonemu w dniu 31 maja 2012 r. w ogóle nie powinien być nadany bieg przez zarząd spółki (umieszczenie w porządku dziennym i ograniczona akcja informacyjna). Jeżeli stało się inaczej, to wystąpiła sytuacja przewidziana w art. 404 § 1 k.s.h. Debatowano bowiem nad uchwałami o ważkiej materii, które w ogóle nie powinny znaleźć się na porządku dziennym zgromadzenia pozwanej spółki z racji braku skutecznego wykonania przez jednego z akcjonariuszy uprawnienia wynikającego z art. 401 § 1 k.s.h. Doszło zatem do sytuacji, w której, głosowaniem objęto sprawę „nieobjęte porządkiem obrad” w rozumieniu art. 401 § 1 k.s.h. Przejęcie przez zarząd pozwanej spółki inicjatywy jakby „sanowania” braku treści zgłoszonego żądania (m.in. przez zmianę agendy i udzielenie akcjonariuszom pewnych informacji w różnym czasie) nie legalizuje przewidzianej w przepisach k.s.h. procedury uzupełniania porządku obrad WZA. Jednocześnie Sąd Apelacyjny trafnie powołał się na wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, zgodnie z którym podjęcie uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad nie jest naruszeniem jedynie reguł proceduralnych, stanowi ono bowiem działanie sprzeczne z normą *iuris cogentis* (art. 404 § 1 k.s.h.), przewidującą ogólny zakaz podejmowania uchwały, jeżeli *in concreto* nie pojawi się sytuacja przewidziana w art. 404 § 1 *in fine* k.s.h. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 300/12, OSNC 2013, z 7/8, poz. 98).

W związku z tym, że okazał się jednak nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 425 § 1 k.s.h., przy motywacji wskazanej w skardze należało oddalić tę skargę i orzec o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁴ k.p.c., art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c.).

